

Faculty Profile Dr. Vijayshree Milind Hemke

MSc, BEd, MPhil, PhD, Post-doc (NCCS, Pune) Assistant Professor in Zoology Shri Shivaji Science And Arts College, Chikhli.

Subject:	Zoology
Area of interest	Biology of Wasps, Pollination Biology, Immunology
Mailing Address	Department of Zoology Shri Shivaji Science And Arts College, Chikhli 443201 Di: Buldana
Email Address	drvmhemke@gmail.com
Contact No.	9421732680
Research Supervisor in Zoology	SGBAU Part-II- ExtraOrdinaryNotificationNo.33- 2019 Dated 10/04/2019
ORCiD	0000-0003-2019-2604
ResearchGate	https://www.researchgate.net/profile/Vijayshree-Hemke
Google Scholar <u>https://scho</u>	olar.google.com/citations?user=kzcA08YAAAAJ&hl=en
Member	IQAC (Criterion-I)
Coordinator	IIRS/ ISRO Outreach Programs
Coordinator	Alumni Association (Reg No. MH/227/04/Buldhana/ Dated 18/06/2004)
SPOC	SWAYAM-NPTEL Local Chapter
Coordinator	NIRF (SSSAC, Chikhli)
Program Coordinator	Star College Proposal to submitted to DBT-2022
Coordinator	Virtual Lab (Nodal Center-SSSAC)
Coordinator	Add-on course in Sericulture
Program Officer (Girls)	NSS

Educational Qualification

Sr. No	Degree	University	Year	Subjects	Percentage
1	Post-doc (Research Associate)	National Center for Cell Sciences (NCCS), Pune	2012	Indo-Germen Project "Novel Strategies to Combat Leishmaniasis" funded by ICMR in the lab of Dr. Bhaskar Saha (Scientist-G)	Year 2010- 2012
2	PhD	Shri Shivaji College, Akot, Di: Akola (SGBAU, Amravati) Supervisor: Prof. (Dr.) Neha Bhatkar	Registered in year 2005	Topic- Immunological Reactions of Bee Venom and <i>in silico</i> prediction of Antigenic Determinants of Their Proteins	Degree awarded in year 2010
3	MSc	Amravati University, Amravati	2002	Zoology (Spl-Animal Physiology)	69.50%

Ph. D Guidance	02 Students (01-CSIR-JRF+ 01 MPET)			
Minor Research Project	01 -(2015-17) UGC-WRO, Pune 4.5 Lakhs- Successfully Completed			
Reviewer of Journal	01-Agricultural Science Research Journal, Ghana			
Research Papers Published	International Journals- 24 with good impact factor			
Full length paper in conferences	Total 05	National- 03	International -02	
Paper Presented in Conferences	Total-21	National-11	International-10	
Chapters in book		02		
Workshops National/ State/ University level		12		
Invited Talk & Guest Lectures		17		
Newspaper Articles on Environment Conservation	Many-in reputed newspapers			
e-Content Development		Youtube videos	09	
			2	

RESEARCH PROFILE

Research Papers published in International journals

Sr. No	Title	Authors	Journal, Vol. No., Page No. Year	Impact Factor if any	ISSN/ISBN No.
1	Polyphasic Approach to Understand Bacterial Community Landscape in Soda Lake Environment	Vishal Dhundale, Vijayshree Hemke, Dhananjay Desai	Applied Ecology and Environmental Sciences, 2021, Vol. 9, No. 8, 724-734	UGC- Care listed Group-I	ISSN 2328-3912 2328-3920(O)
2	Evaluation of bioelectricity productivity using alkaliphilic <i>Bacillus</i> <i>akalogaya</i> BW2 (1) as a possible on exoelectrogens for improvement of microbial fuel cell performance	Vishal Dhundale, Vijayshree Hemke, Dhananjay Desai, P Khemchandani	Journal of Applied Biology & Biotechnology Vol 8 (01)2020, 69-75	Web of Science, Scopus indexing	ISSN 2455 -7005(P) 2347-212X(O)
3	The Consortia of fungi GPPV1 and GPPV2 as a Biocatalyst in Microbial Fuel Cell for the Production of Electric Current.	Vishal Dhundale, Vijayshree Hemke, Dhananjay Desai	Environment and Ecology2019 Vol.37 No.3A 909-915	UCG Listed -19719 NASS Rating 5.25	ISSN 0970-0420
4	Production and optimization of biosurfactant from <i>Pseudomonas</i> <i>aeruginosa</i> SJS-5 and SJS-6	Vijayshree Hemke & Vishal R Dhudale	Asian Journal of Microbiol. Biotech. Env. Science 20 (1)2018, 310-315	UCG Listed 8789 NASS Rating 5.00	ISSN 0972-3005
5	Characterization and stability of extracellular alkaline proteases from halophilic & alkaliphilic bacteria isolated from saline habitat of Lonar soda lake India	Vijayshree Hemke and Vishal Dhundale	International Journal of Pharmaceutical Sciences and Research 9 (5),2018, 1974- 1979	UGC CARE- 23330 Impact Factor 1.81 Embase, Pubmed Scopus indexing, Web of Science	ISSN 2322-5148(P) 0975-8232(O)

6	Evaluation and exploration of lactic acid bacteria for preservation and extending the shelf life of fruits	Vishal Dhundale Vijayshree Hemke, D. Desai	International Journal of Fruit Science 2018(18) 01-14	UGC Care-22812 Publisher: Taylor & Francis	ISSN 1553-8362(P) 1553-8621(O)
7	Improvement and Stable High Bioelectricity Generation Using Alkaliphilic Oceanobacillus iheyensis BSI(2) in Microbial Fuel Cells and Effect of Different Anodic Operating Conditions	Vishal Dhundale, Vijayshree Hemke, Dhananjay Desai	Ann Appl Microbiol Biotechnol J. 2018, 2(1): 1010		ISSN 2576-5426
8	Production and Stability Studies of the Biosurfactant Isolated from Alkaliphilic Bacterium SJS1	Vishal Dhundale, Vijayshree Hemke, S. Salve, S. Gagre, J Budhwant T. Aglave, D. Desai	Bio Science Research Bulletin 34 (1)2018, 1-7	UGC Listed- 5151	ISSN 0970-889(P) 2320-161(O)
9	Improvement and Stable High Bioelectricity Generation Using Alkaliphilic Oceanobacillus iheyensis BS1(2)in Microbial Fuel Cells and Effect of Different Anodic Operating Conditions.	Vishal Dhundale, Vijayshree Hemke, Dhanajay Desai	Annals of Applied Microbiology & Biotechnology Journal Vol-2, Issue-1, 1-6		ISSN 2576-5426
10	Evaluation of Electricity generation by Microbial Fuel Cell from hypersaline Indian soda lake	Vishal Dhundale, Vijayshree Hemke & Akash Chaudhari	Int. Journal of Pharma and Bio Sciences 8 ((3): (B)) 2017, 363 – 369	UGC listed-13357 (SJIF): 7.446	ISSN 0975-6299

11	Effect of Organic Solvents on the Activity and Stability of an Extracellular Protease secreted by the haloalkaliphilic <i>Bacillus</i> <i>firmus</i> HS4	Vijayshree Hemke and Vishal Dhundale	<i>Int. Journal of</i> <i>Pure App. Biosci.</i> 5 (4): (2017),1980- 1988	NAAS Score:4.74(2020)	ISSN(E) 2582-2845
12	Isolation and characterization lipase producing <i>Bacillus flexus</i> AW3 (2) cultural conditions, nutritional requirements and some properties of crude enzyme	Vijayshree Hemke & Vishal Dhundale	Europian Journal of Biotechnol.Biosci 5(2)2017, 41-46	(RJIF): 5.44	ISSN 2321-9122
13	Characterization of Protease From Alkali- tolerant Bacillus sp. DS2 Isolated From Lonar Soda Lake	Vijayshree Hemke & Vishal Dhundale	International J. of Pharma and Bio Sciences 8 (Issue 3(B), 2017, 465 -470	Scientific Journal Impact Factor (SJIF): 7.446 Embase	ISSN 0975-6299
14	Antibacterial activity of a bacteriocin-like inhibitory substance produced by bacillus sp. From halophilic environment	Vishal Dhundale & Vijayshree Hemke	International J. of Pharma and Bio Sciences 8 ((3): (B)), 2017, 356 – 362	UCG Listed -13357 (SJIF): 7.446 Embase Web of Science	ISSN 0975-6299
15	Phylogenetic analysis of Bacilli from haoalkaline Lonar Soda Crater	Vishal Dhundale & Vijayshree Hemke	Int. J. Pharm Bio Sci 6 (4B), 2015, 279-290	Scientific Journal Impact Factor (SJIF): 7.446 Embase	ISSN 0975-6299
16	Comparative <i>In Silico</i> Study of Melittin From Honeybee Venom	Vijayshree Hemke & Neha Bhatkar	Int. Journal of Advanced Biotech and Research(IJBR), Vol-6, Issue-1, 2015,1-6	ICV-69.46	ISSN 0976-2612(P) 2278– 599X(O)

17	Haloalkaliphilic Bacillus flexus AW3(2): Potential for biotechnological applications.	Vishal Dhundale & Vijayshree Hemke V.R. More, R. D. Nagarkar	<i>Int. Journal of</i> <i>Pharma and</i> <i>Biosciences</i> 6(2): (B): 2015, 668-677	UCG Listed -13357 (SJIF): 7.446 Embase Web of Science	ISSN 0975-6299
18	Phentic diversity of alkaline protease producing bacteria from alkaliphilic environment.	Vijayshree Hemke, Joshi, Fule, Vishal Dhundale &Tambekar	Indian Journal of Scientific Research 10(1): 2015, 47-52	UGC Listed 15651	ISSN 2250-0138
19	Haloalkaliphilicflexus AW(2): Potential for biotechnological Applications	V.R. Dhundale, V. R. More, R. D. Nagarkar, V. M. Hemke	Int Journal of Pharm Bio Sci6 (4B) 2015, 279-290	Scientific Journal Impact Factor (SJIF): 7.446 Embase	ISSN 0975-6299
20	Isolation and characterization of a novel amylase from <i>Bacillus pseudofirmes</i> DW4(1)	V. Dhundale, R More, R Nagarkar, V. Hemke, D.Tambekar	Indian Journal of Life Sciences 4(1) 2014, 69-76	Impact Factor ISI:1.864 SJIF-6.838	ISSN 2277-1743(P) 2278-7879(O)
21	Partial Characterization and Optimization of Alkaline Amylase Production from <i>Bacillus lehensis</i> isolated from Akaline Saline Lonar Lake BW32	Vishal Dhundale, R. Nagarkar, Vijayshree Hemke	Int. Journal of Advanced Biotechnology and Research(IJBR), Vol-5, Issue- 4:2014, 731-742		ISSN 0976-2612(P), 2278– 599X(O)
22	Identification and characterization of a human IL-10 receptor antagonist	Mumtaz Naiyer, S. Saha, Vijayshree Hemke, Roy, Singh, Krishnasastry, Bhaskar Saha	Human Im+munology Volume-74, Issue- 1, January 2013, 28–3	Impact Factor 2.477	Elsevier Publications ISSN 0198-8859
23	Venom in a sting and in silico prediction of antigenic Determinants of venom of Apis dorsata	Vijayshree Hemke	Journal of Cell and Tissue Research Vol. 13(1),2013: 3479-3484	NASS Impact Factor 4.3	ISSN 0973- 0028

24 Hematological alterations in albino rats after administration of honeybee venom

Vijayshree Hemke And Neha Bhatkar Journal of Cell and Tissue Research Vol.11(1): 2011 2579-2584

NASS Impact Factor 4.3

ISSN 0974- 0910

Research Papers published in National/ International Conference

Sr. No.	Title	Authors	Journal, Vol. No., Page No., Year	Impact Factor, if any	ISSN/ ISBN No.		
1	Present status and impact of insecticide on honey bees in India: a review	Vijayshree Hemke & Yogesh Giri	Int. J. of Research in Bioscience & Agricultural Technology Vol-1 Issue-3,2022 page 99-102		ISSN No. 2347-517X (O)		
	Organizer: V	MS Research Fo	oundation and RFRF o	on 19 & 20 June	2022		
2	National Education Policy-2020 and new norms for NAAC, UGC and AICTE	Vijayshree Hemke	<i>The Research Journal</i> Vol-7, Issue 1, 2021. page 83-85	PIF 4.126	ISSN 2454-7301(P) 2454-4930(O)		
	Organ		nru College, Nagpur on 8 onal Conference	8 th Jan 2021			
3	Role of ICT in Teaching and Learning of Zoology	Vijayshree Hemke	<i>Ajanta</i> Vol-VIII, Issue-I, Jan-Mar 2019. Page 34-41	SJIF 5.5	ISSN 2277-5730		
	Organizer: Bhartiy Jain Sanghatana's Arts, Science and Commerce, College, Wagholi, Pune on 22 & 23 Jan 2019 National Conference						
4	Production and Characterization of metalloenzyme protease from bacillus species.	Vijayshree Hemke and Vishal Dhundale	Int. Journal of Research in Biosciences, Agri & Technology-Issue(2) Vol(V)20 1763-666	UGC listed (till 2/07/2018) Journal No 2658 Title 43906	ISSN 2347-517X		
	Organizer: Sh	v	College, Nagpur on 12, onal Conference	13 & 14 th July 201	7.		
					7		

5	Effect of carbon and nitrogen source on the production of Halophilic Amylase from newly isolated <i>Bacillus cereus</i>	Vijayshree Hemke, Vishal Dhundale & Rachna Nagarkar	<i>Global</i> <i>Environment:</i> Issues, Challeges and Solutions Vol-I, 234-238		ISBN 978-93-83587- 35-3
---	--	---	--	--	-------------------------------

Organizer: BAMU, Aurangabad, Arts Senior College Aurangabad And Katha UK (Britain) On 29th Feb 2016. International Conference

Articles/Chapters published in Book

Sr. No.	Title & Page No.	Book Title, Editor & Publisher	ISSN/ISBN No. & Publisher	Authors	Whether Main authors
1	Seed Dispersal by Birds: Its Matter for Environment Sustainability Page No. 134	Sustainable Development for Future: "Insights from agriculture, Health. Aquaculture, Energy, Education and Environment	ISBN-13:979- 8885218993 Notion Press Vol-I 09 th Dec 2021	Dr. V. M. Hemke	Yes
2	Water Conservation - Need of the time Page No. 523	Environment Conservation and Woman and Woman Dignity	ISBN 978-93- 91689-18-6 Aruna Publication, Latur	Dr. V. M. Hemke	Yes

Name	Name of Journal	ISSN	Role
Dr. Vijayshree M. Hemke	Agricultural Science Research Journal	2026-6073	Reviewer

Google Scholar Profile

All Citations 72 h-index 5 i10-index 2

ResearchGate reads- 4403

Participated and presented paper/poster in International/National Conferences

Sr. No.	Period	Title of the Paper presented	Title of Conference / Seminar	Organized by	Level
1	09 Nov 2022	The Insect Pollinators Species on Safflower crop (Carthamus tinctorius L.) at Latur District of Maharashtra, India	Innovative Trends in Biological Research	D.P. Bhosale College, Koregaon D: Satara	National
2	19-20 June 2022	The Insect Pollinators Species on Sesame Crop (Sesamum Indicum L.)at Nanded District of Maharashtra, India.	Science And Technology for Society	VMS Foundation & RFRF Nagpur	International
3	29-31 March 2- 21	Comparitive in silico study of Phospholipase-A2 from venom of four major indian snake species	Emerging Trends in Science And Technology	Vedanta PG Girls' College, Sikar Rajsthan	International
4	18 Dec 2021	Participated	Emerging Trends in Life Sciences	Sant Ramdas ASC College, Ghansawangi.	National
5	30 May 2020	Poster- Advantages & disadvantages of online education	Health Hygiene and Higher Education (HHH-2020)	Rawool Maharaj, Mahavidyalaya, Kudal Dist: Sindhudurg. MS/Uni of Mumbai/UGC	International
6	13, 14 & 15 April 2020	Poster- Prevention is better than cure- Covid-19	Nanobio-20 II nd Twitter- Conference	New College & Botany Deptt. Shivaji University Kolhapur	International

7	15 & 16 May 2020	Notes on Nesting and Feeding behavior of <i>Prinia</i> socialis	Web conference on Science, Engineering &Technology-2020	Society for technologically Advanced materials of India,	International
8	17 & 18 Aug 2020	Energy is at the Center for sustainable development	Role of Science and Technology in Sustainable Development	D. Bindu ASC College, Bhokar Di: Nanded	International
9	22 Feb 2020	Nesting behavior of Cinnyris asiaticus	Recent Trends In Applied Zoology	Kisan veer Mahavidyalaya, Wai	National
10	23-24 Dec 2019	Comparison of Phospholipase-A2 from honeybee	Emerging Trans- Disciplinary Approaches in Bio- Sciences-2019	Deogiri College, Aurangabad	National
11	22 & 23 Feb 2019	Role of ICT in Teaching And Learning of Zoology	The Role of Technology in Sustainable Development	BJS ASC, College, Wagholi, Pune	International
12	15 & 16 Feb 2019	Avain Fauna in and around Chikhli Region Di: Buldana, MS	New frontiers in Environmental & Allied Sciences	Prof. Ramkrushna More ASC, Collge, Aakurdi, Pune	International
13	05 & 06 Jan 2018	Production and characterization of a novel biosurfactant produced from <i>Pseudomonas</i> aeruginosa SJS-5	Multidisciplinary Approaches in Life Sciences: Research and Applications for Sustainable Development	Yashwantrao Chavan Institute of Science, Satara	National
14	8, 9 & 10 Dec 2017	Evaluation of Electricity generation by Microbial Fuel Cell from hypersaline Indian soda lake	87 th Annual Session of the Academy(NASI)	Savitribai Phule Pune University, Pune	The National Academy of Sciences, India

15	20 & 21 Feb 2015	In Silico Study of Honeybee Venom Against Rheumatoid Arthritis	Dynamic Microbes: Role in Human Welfare	Modern College of Arts, Science & Commerce, Pune- 05	National
16	26 & 27 Feb 2015	Diversity of Alkaline Protease Producing Bacteria from Alkaliphilic Environment	Applications of Advance Technology for Enhancing Quality of Science Education	Modern College of Arts, Science & Commerce, Pune-05	International
17	22 To 24 Jan 2015	Diversity of honeybee venom	International Conference on Biodiversity	Arts, Commerce & Science College, Nandgaon, Nasik	International
18	19 & 20 Jan 2014	<i>in silico</i> Prediction of antigenic determinants of venom of Apis dorsata	Recent Advances in Environmental Sciences	Late Karmveer Dr. P R Ghogrey Science College, Dhule	National
19	6-7 Oct 2014	Isolation and characterization of lipase from bacillus flexus aw3 (2)	National conference on Recent Advances and applications of Taxonomy in life sciences	Yashwantrao Chavan Institute of Science, Satara	National
20	06 & 07 Dec 2013	Screening of antimicrobial potentials of haloalkaliphilic <i>Bacillus flexus</i> from Lonar lake	Animal biodiversity & Recent Trends in Zoological Research	G B Patel Science College, Shahada. Di: Nandurbar	National
21	08 & 09 Sep 2012.	Innovative Research Trends in Biological Science	Studies on physiological, pathological and limnological conditions of water collected from Yelgaon dam, Buldana	Shri Shivaji Science College, Akola.	National
22	27 &28 July 2012	Recent Trends in Biosciences	Bacteriological analysis of some selected fishes found in Yelgaon dam MS	GS Science, Arts,& Commerce College, Khamgaon	National

Participated in	Workshops	(National/State	/University level)
-----------------	------------------	-----------------	--------------------

Sr. No	Period	Title of Seminar/Workshop	Organized by	Level
1	21 March 2022	Reforms of National Assessment and Accreditation Process	Shri Shivaji Ed. Society	National
2	20 May 2021	Bee Keeping: Golden Path of Career	Karmveer Hire ASC and Edu. College, Bhudargad, Kolhapur	National
3	22 nd May 2020	Role of IQAC in Assessment and Accreditation Process	SIP Arts, Science& Commerce College, Shahada Di: Nandurbar/ RUSA/ JD Jalgaon	National
4	7 th Sept 2018	Intellectual Property Rights	Government College of Arts & Science Aurangabad	State
5	11 th March 2019	Unnat Bharat Abhiyan	Model Degree College, Buldana	State
6	10 th August 2019	Career Opportunities in Green Education	Shankarlal Khandelwal ASC, College, Akola Divisional Forest Office, Akola	State
7	01 st June 2019	Art of Thesis Writing	Modern College of Arts, Science & Commerce, Pune	State
8	25 th July 2019	NAAC sponsored Revised NAAC Framework & E- Documentation	Shri Dnyaneshwar Burungale Science &Arts College, Shegaon	State
9	28 th Feb 2020	IPR	MSI, Arts & Science College, Pulgaon, YC ASC, Lakhandur, Bhandara	National
10	17 th July 2019	New AQAR Guidelines	Haribhai V. Desai ASC, College, Pune	State
11	08 th Feb 2020	Participation	२० वे विदर्भ पक्षिमित्र संमेलन लोणार	Vidarbh

12	24 th Feb 2014	Hands on Training in Plant Tissue Culture	Shri Shivaji College, Chikhli	University

Invited Lectures & Session Chairmanship:

Sr. No.	Title	Academic Session	Event	Level	Date	Organizer
1	Co-chairperson	2021-22	Conference at Goa	Inter- national	19 th & 20 th June 2022	VMS Research Foundation & RFRF, Nagpur
2	Air Pollution in Industrial Area and Precautions	2021-22	Lecture delivered Offline/ Physical	Industry	7th June 2022	Harshal Industries, Bhosari, Pune
3	Wildlife Act 1972	2021-22	Lecture delivered Offline/ Physical	Regional	27 th March 2022	NSS Camp of SSSAC
4	Wildlife Conservation Strategy	2021-22	Panelist video conferencing	National	29 July 201	Rajshree Shahu Science College, Chandur Rly.
5	Nerve Conduction	2020-21	Lecture delivered via video conferencing	Regional	31 st May 2021	LB S Gawande College, Sakharkherda
6	Water conservation: Need of the time	2020-21	Lecture delivered via video conferencing	National	5 th Dec 2020	Golden Jubilee Celebration of Kumarswami Mahavidyalaya, Ausa.
7	Wildlife Conservation with reference to Project Tiger of Govt. of India	2020-21	Lecture delivered via video conferencing	National	7 th Oct 2020	Wildlife Week celebration at Vyanktesh Mahavidyalaya, Deulgaon Raja

8	Avifaunal diversity of Maharashtra State	2019-20	Lecture delivered via video conferencing	National	6 th May 2020.	Annasahab Magar Mahavidyalya Hadapsar Pune.
9	Referee for state level poster competition	2019-20	Referee	State	12 th March 2020	Shri Shivaji Science And Arts College, Chikhli.
10	Environment conservation	2019-20	Invited Guest	Industry	07 th Nov. 2019	Thermax Ltd, Shivajinagar, Pune
11	Yes! We are Healthy!	2019-20	Invited Guest	College	29 th Aug 2019	Shri Shivaji Jr. College, Chikhli.
12	Rapporteur	2019-20	Invited Guest	State	10 th Aug 2019	SKASC, Akola, Divisional Forest Office, Akola
13	Physiology of Thyroid Hormones in Pregnancy	208-19	Invited Guest	Hospital	23 rd Nov 2018	Ruby Hall Clinic, Pune
14	How to study birds around and need of their conservation	2017-18	Invited Guest	College	28 th Feb 2018	National Science Day Shri Shivaji Junior College, Chikhli.
15	Resource person For workshop on IPR	2017-18	Resource person	Regional	10 th April 2018	Shri Shivaji Science And Arts College, Chikhli
16	Birds of Dnyanganaga Sanctuary	2017-18	Invited Guest	Regional	14 th Nov 2017	पक्षीसप्ताह (5 Nov to 12 Nov) Shri Shivaji High school Buldhana.
17	Jury for technical session in International Conference	2017-18	Invited Guest	Internation al	12 th ,13 th &14 th July 2017	Shri Shivaji Science College, Nagpur

Year wise Research Guidance

Sr. No.	No.		Degree	No. of Students		
	Year	Name of student	(MPhil/PhD)	Enrolled	Awarded	Submitted
1	2019-20	Ms. Diksha D Salve MSc-Zoo, MPET	PhD	Enrolled		
2	2020-21	Mr. Yogesh V Giri MSc- Biotech, MSc-Zoo and CSIR-JRF	PhD	Enrolled		

Research Projects: Minor

Sr. No.	Title	Major/ Minor	Funding Agency	Period	Amount Sanctioned	Sanctioned Letter	Status
1	Optimization And Production of a Commercially Viable Alkaline Protease from Haloalkaliphiles	Minor	UGC WRO Pune	2015-17	4,50,000	File No. 47- 927/14 (WRO)	Completed

Research Award:

Awarded with Eminent Researcher Award by Mindaura LLC, USA at an International Conference at Goa on 19 June 2022

Training Courses, Teaching-Learning-Evaluation Technology Program, Faculty Development Programs (not less than one week duration)

Sr. No.	Program	Duration	Organized By
1	Refresher Course in Life Sciences	10/11/2021 to 26/11/2021	Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
2.	NPTEL Online Certification Course on "Wildlife Ecology"	12 Weeks course (Aug-Oct 2021)	IIT, Kharagpur, MHRD, Government of India
3.	FDP on G Suit and allied tools in Education, Teaching & e-Content Development	29/06/20 to 04/07/2020	Deptt. of Comp. Sci. SGBAU, Amravati Online mode
4	Workshop on "Open Source Tools for Research''	08/06/20 to 14/06/2020	Ramanujan College Delhi University, Delhi organized by MHRD, PMMMNMTT
5	FDP On Managing Online Classes And Co-Creating MoocS	18 /04/20 to 06 /05/2020	Ramanujan College Delhi University, Delhi organized by MHRD, PMMMNMTT
6	Workshop on "Comprehensive e- Learning to e-Training guide for Administrative Work"	25/05/20 to 05/06/2020	Ramanujan College Delhi University, Delhi organized by MHRD, PMMMNMTT
7	FDP on Basics of Organic Farming	17/05/20 to 23/05/2020	(Autonomous) Athalye- Sapre-Pitre College, Devrukh Online mode
8	FDP on e-Content Development- "Animation"	14/05/20 to 18/05/2020	Universal Teachers Academy, Puducherry Online mode
9	Global Initiative of Academic Network- GIAN	18/02/19 to 22/02/2019	Savitribai Phule Pune University, Pune
10	Refresher Course in Environment Science	22/11/18 to 12/12/18	Department of Environment Science SPPU, Pune
11	Orientation Program	07/11/16 to 03/12/2016	Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
12	Refresher Course in Life Sciences	07/01/2015 to 27/01/2015	Department of Zoology SPPU, Pune

Events Organized

Sr. No.	Events	Level	Date	Position
1	Workshop on Training of eBird App	College	19 Nov 22	Organizing Secretary
2	Five Lectures Series on the theme "Environment Education" in the Memory of Late Prof. G N Vankhede Sir Resource Persons 1 Dr. G A Wagh 2 Dr. Jayant Wadatkar 3 Dr. Manjusha Wath 4 Dr. Shrikant Warhekar 5 Shri Kiran More	State	12 Aug, 17 Aug, 27 Aug, 18 Sept, 21 Sept 2021	Organizing Secretary
3	Wildlife Week-2021 Invited Talk of Dr. Milind Shirbhate Asso. Prof. in Zoo, Akola & Shri Kishor Padol-RFO, Khamgaon	University	06 Oct 08 Oct 2021	Organizing Secretary
4	National Webinar on Life Sciences Resource Persons 1. Dr. Satish Kale Join Replacement Surgeon. Lokmanya Hospitals, Pune. 2. Dr. Raju Kasambe Assistant Director, BNHS. Mumbai	National	28 July 2020	Organizing Secretary
5	A workshop on 'Cyber Crime and Securities' Resource Person-Pravin Sonawane PSI and In-Charge of Cyber Cell, Police Station Chikhli.	University	16 Sept 2019	Organizing Secretary
6	Two days state level workshop on e-content development Resource Persons- Bhushan Kulkarni & Eknath Kore. KnowledgeBridge Foundation Ahemadnagar.	State	03-04 Oct 2018	Organizing Secretary

Membership

- ✓ Life member of महाराष्ट्र पक्षीमित्र संघटना, Membership No. 995
- ✓ Life member of Indian Science Congress Association (ISCA), Membership No. L12946.
- ✓ Life member of Nagpur University Teachers' Association.

Additional Responsibilities held

- ✓ Worked as a In-Charge (Head) for Self-Finance Microbiology Department (BSc-Micro) from 09/11/2012 to 20/06/2018 at Jijamata Mahavidyalaya, Buldana
- ✓ Worked as In-Charge (Head) for Aided Botany Department (BSc-Bot) from 01/12/2017 to 20/06/2018 at Jijamata Mahavidyalaya, Buldana
- ✓ Worked as NSS Program Officer (Girls) at Jijamata Mahavidyalaya, Buldana.

e-Content development- Youtube Video links

Sr. No.	Name	link
1	Pituitary Gland	https://youtube.be/X8cT3cpD1UY
2	Evolution of Man	https://youtube.be/qkzw0IWzyV8
3	Hardy-Weinberg Equilibrium	https://youtu.be/IESOhx1WtwA
4	Protein Synthesis	https://youtu.be/oEjhlB-QIi8
5	Hormonal Disorders	https://youtu.be/yHWIKua6BiI
6	Life cycle of Ashy Prinia	https://youtu.be/X2KJJQvh16w
7	Bird diversity of Maharashtra	https://youtu.be/ciNsJyzqLUg
8	Gene Interaction	https://youtu.be/t4GzcktNECw
9	Mitosis	https://youtu.be/GJ3YdjDZLpw

Glimpses of Newspaper Articles

Regularly writing newspaper articles to raise awareness for the conservation of wildlife in reputed newspapers like सकाळ, अग्रोवन, पुण्यनगरी, दिव्यमराठी, जनमाध्यम, लोकमत, देशोन्नती and each article was published in 4-5 newspapers.

बुलडाणा अकेल ४ नेवे

मनुष्य जीवनात पक्ष्यांचे अविभाज्य महत्त्व

प्रा. डॉ. विजयश्री हेमके : ५ ते १२ नोव्हेंबर पक्षीसप्ताह

कार्य्य, संपूर्ण नवार्यद्वाराज्य भ सार्व्याता वांची रहा आर्य पाच सेंटोगोटर ज्या हमिग्यले हरुहामूर, की उठकार्य्या पास सिंसाराच्या किंगो, वेंकिंग स्पूर्वेदाका विवर जिक्क्यका नवितान व प्रवाद गाण्डाच्या नवार के आजी सोह्यालम कार्या, के शेवळी पिंडाला न्याने के

> बोलता यायला लागल्यापासून विमणी कावळ्याची गोष्ट असो नावणाता मोर असो, कवेतीत पोपट, बाग देगारा कोंबडा, राजसंस, परिकथेतील उडणारी परी यांचे नेहमांच आब्धर्यंज राहिले आहे. नियमांचे प्रखांचा अतिशय मॉर्टव प्रवान केले आहे.

मादी पंक्षाला आकर्षित करण्यासाठी तर पंक्षाला अधिक तेजस्वी असी रंगसंगती लाभलेली आहे. घरठ्याकडे शत्रु आकर्षित होऊ नवे म्हणून मादी पक्षांचे रंग मात्र मंद असतात. हे विविध रंग पक्षांच्या पिसांवर असगाराया सिक्रीण फ्रान्सच्या पंडाव्यामळे या म तोतात.

रिसतात. राजन्मन पक्षी ओळखता येतात. पक्षांच्या बोबॉचेच्या आवर व स्वोकन्मन त्यांचे खाड ओळखता रेते. ससाना, नरह सासारखे शिकारी क्श्यांची बोब मजबबूब व देकता अनुकूषांचे सक, संस तत शिजिरसारख्या प्रशाला कुरतोंचे मकर्रद वाखणाऱ्या

पक्षांची चोच लांब नज्जों सारखे असतो. घान्य खावाग पक्षांची चोच आखुड व टोक्यार असते, तर बनळ्या सारख्या मार्थ पकटून खाणारे पक्षांची चोच लांब व मज्जूत दिसून येते. बहुतेक पक्षी रिवसा खास मिळवतात तर दिटवं गान वारण असज यायागढी प्रशी विणाज्य असलगाय

ते राजी सेवार करीत असताता. स्वच्छनेच्या कामाताईी कारको, गिशाह साराखे पक्षी मानवाला मदताम कराता ब रोगांच्या प्रसाराता आठवा खाल्ठा असतात, तर बीचे प्रसाराच्या माध्यसातून गर्वावरणाचे संवर्धताते कामही बढ विषळ औतुंवर वा हाहांबर राहणारे रक्षी कहम सोने असतात. त्यातुक खनवाद उमेले तथार होण्यासे कहम सोने स्रेती. एएंक्ट्ररीत माहता मनुष्यजीवनाला पक्षी

डणाः : आपल्या सोदयोने संवांना हर्षित करणारे पक्षी.

वण, विविध कीटकनाग्रखे, शिकार ठन खाण्याची प्रवृत्ती, आधुनिकीकरण संसेंद थो बाढती जंगले यामुळे संसंदया अनेक प्रजाती वेगाने नष्ट होत हेत. याची जाण ठेवून वन्य प्रेसीनी वा प्रत्येकानेच आपल्या माध्यमातून स्व्यांच्या संवर्धनामाठी उपक्रम

सुर्थाते प्रत्येक वीसाता सहीत बीसाठ नर्वन्दे होते आहाँ. त्यांने बीसाठ मानवे बुर्द्र तां अली' व्याप्ते प्रार्थ तां को. अवस्य अवस्य अली' त्यां तिस्वज अल

योः साथे अपनेशना दिन्दां वाहित्या उज्जलका. ते तावती रागांगा रागात्माचा गे रागा वार्थे आवस्तित ता सा विश्वंचत्रे पुत्वंची विद्यां आवस्ति रागे सार्वेया वाह्यापुत्तव आर्टे अध्याप्त के साध-सार्वेया वाह्यापुत्तव आर्टे. सार्वेया प्राप्त के साध-सार्वेया प्राप्त के साध-सार्वेया प्राप्त के साध-सार्वेया प्राप्त के साध-सार्वेया प्राप्त के सार्वेया के सार्वेया के सार्वेया सार्वेया प्राप्त के सार्वेया के सार्वेया के सार्वेया सार्वेया प्राप्त के सार्वेया के सार्वेया के सार्वेया के सार्वेया सार्वेया सार्वेया के स

44 आसण्डमूर्वे ठिके क्लूज 19 साहन 19

हैर्बच्च ग्रीस्क टारोस्य, कारतेकाण्या स्वेटां प्याप्त अन्तरस रूपल करणाव प्रमुद्ध, सामजे उत्तम प्रांथविने व्यण होत । वोटाप्यायी नक्स्ट्रा अवापल्या प्रति वा पॉस्टेर्वे रा बुद्धायारी वार्वे प्राप्त क्वांत्राना एक स्था असला खाते. रासेव खार्वानावा दार्वी अपूर्णसंकरण, अभिवास अतिक्रमन स्कल गेतेठे सहे, स्वतन पान्डु अनेक बजती बोग ने न्वट सामा क्रियार ज्यांकी होते जहेंन, सामें वाण दोट्न अनेक

काने विश्वाला चार्कते के सात आगत, भाग का 20-4 अलग का दिरपाने दिया, में तेता जीत के बात के सार्व के सात का दुरोप का दिन की तोन के सात का दुरोप का दिन के सात का दुरोप का दिन की तोन का सात का दुरोप का दिन के सात की तोन का सात का दुरोप का दिन की तोन की तोन का सात का दुरोप का दिन की तोन की तोन का सात का दुरोप का दिन की तोन का सात का दुरोप का दिन की तोन की तो का सात दारों का दिन की तोन कि तो की का सात दारों की तोन की तो का सात का दारों का की तोन का तोन की ता का तोन का तोन

लोकमत

पक्षांचे संवर्धन काळाची गरज -विजयश्री हेमके

प्रदूषणासह अन्य कारणाने प्रजाती होताहेत नष्ट

हता. पत्ना अशत ह आतराव मास्तुत्व विषा भूतत दुर्भातक हाता आह. प्रकृषों अत्रिवर्ग्युटीतील महत्व क्या प्रकृषों अत्रिवर्ग्युटीतील महत्व क्या त्रिरे विषाणीयमूनते कावळ्यापर्यंत सर्व निर्माणीयायूनते कावळ्यापर्यंत सर्व निर्माणीयायूनते कावळ्यापर्यंत सर्व निर्माणीया प्रवार्था महत्व आह. इत्यांत्री अत्रिय्युटीतील महत्व आह. इत्यांत्री अत्रिय्युटी त्राय्य देकप्रा काव्यांत्री अत्रिय्युटी प्रवार्ध काव्या काव्याय महत्य, आर्थ्य विष्यायी अत्रिक्त क्या स्ताति कार्याया मंद्र, आर्थ्या वेतिप्रयापी अत्रिक्ते इत्यास महावायातीय संदर्थाये प्रतिक रात्रेला, आतील मृत्य काव्याया मंद्र, आर्थ्या वेतिप्रयापी अत्रिक्त मिक्तनेक स्वास महावी प्रेतू आएग नतकत्व करणरारा रायू, मांराणी

Hello Buldhana Page No. 3 Nov 08, 2020 Powered by: erelego.com

चायनीजच नव्हे तर बरेली का मांजाही

२०१७ मध्ये, राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरणाने संपूर्ण भारतात 'चायनीज मांजा' म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या नायलॉन किंवा सिंथेटिक धाग्यांचे उत्पादन,

साठवण, विक्री आणि वापरावर बंदी घातली. आपण कॉटनचा । धाग्याचा वापर करा. चिनी मांजा स्वतः वापरू नका, इतरांनाही परावृत्त करा. कोठे चिनी मांजा विक्रीस असेल तर पोलिसांना जरूर

कळवा. आपल्या परिसरातील पक्षांची काळजी घ्या, आसमंतातील त्यांचे स्वातंत्र अबाधित ठेवा. प्रा. डॉ. विजयश्री हेमके, प्राणिशास्त्र विभाग, श्री शिवाजी महाविद्यालय चिखली.

3

दिनांक १९ ऑक्टोंबर २०१८, शुक्रवार ন্ত্র্যাই হার্ড ভার্টিয় मा देश्य केंद्रे आजात, ते नेगरे पालामा ज्यांने अजजात, भाषां वासाइक्युकी केंप्रियम् भोगकेवे दान लाठा राष्ट्र्ये किरावर्थ केंद्रे गुरुष उन्हार नाज विद्वार्थ का भित्र के जिन् स्वार केंद्र पूर्वात्र आप है. पुरुष आप किरा को किरा को स्वार केंद्र पुरुष का किरा को किरा को किरा को स्वार केंद्र प्रात्र के स्वार्थ जोता के स्वार स्वार केंद्र प्रात्र के स्वार्थ जोता के स्वार अपने क्वार आद, मुर्भाष्ट्रिक स्वार्थ के स्वार्थ के प्रात्र के आप केंद्र स्वार्थ के सांक प्रात्र के स्वार आप केंद्र स्वार्थ के सांक स्वार मा सन्यात आपन, राष्ट्री सिरावर्थ संजाय स्वार मुर्भिक स्वार सांक प्रात्र केंद्र स्वार

नल्ताड्रामच्य ८३३ प्रवाता रापडताः र्ष असुन वामध्ये ४ रोमी च्या हमिनव त्य जन्मान्य प्रती

, नरुडापातून उडर होताच बांन देषान वामध्ये होतो. परं री रंग, त्वांचे सुरे गरस्वा मूळ जानव । रंग असे म्हणतो, निसर्गाने सर्व पश्च

बरारी, झेप घेतात ते पंखां कांती होताना पुडच्या दोन पा

पक्ष्यांचे अद्भूत विश्व

होताच पकाचा कितविका तुमातल दवाड, कुलकुव च कुट्-कुट्, ठिटकेचा दी हे आचान तर बालपच्चा सनेच ओडरहता चेतात. पाहिल्य अधोरसित करु निसर्लांडवी त्त्रग अलवे न्याहाडचे हाही एक अनंद वाचे सामजे असे नाही तर देवील आप्त्र निरीजन क

we note: many source, the determinant of the second seco

- प्रा.डॉ.विजन

तरुण 🕞 भार त

राष्ट्रण्<u>भारत</u> ३

कारपानतः, धारताचा घटना जर्खा शावतराताव आता ताया वका काछी प्रदेशनाः स्वारण्या धोरी करफरपा आते. जो की प्राष्ट्रीतां, साराम् धोरीता सिंहाविश्वर, ताराया विषुद्ध वन्यजीव संसदे शावती का स्वार्ण्य प्राणी वाषा आणी लाष्ट्री ते शांकी ... प्रार्टीया अन्यजी साराक्त हु प्राणी घोषिष करत करता के ती प्रतीक तोक्रिय आणी वारासा दर्थनितातः तामसंत्या जैसमार्थने स्वार्ण्य करजो जाति वाराष्ट्रना ते जैसमंद्रीया संजर्भात्वकदे संवीत्ताम्प्यां वाख सेवाता. आजप्या ते प्रायान्तेव्य संवार्धनाः हाति प्राणान्तेव्य संवाराज्य कार्यत.

आपली सन्मानचिन्हे...

<text><text><text><text><text><text><text><text><text><text><text><text>

या मधील जि. प्रतीक जातो. र पक्षी मुखल जयभरात या भागाल किंवा

शब्ध मतासः असंस्थाय सार पक्ष मुळतः आद्रव्या अस्यू, आता जगभरात या आहे. हा पत्नी गठतारू आगत किंग्या, ते रवारां बाव्य कार्यवा स्थान्ते किंग त सार किलोचर्वत अस्तो, सार नृत्यासारी ह , द. सीर- यास्ता, स्थाता अस्तिया पुर, त्यावय स्थातां, सोता अस्ति, सोरायं अपुष्ट्रयान १.५-२० वर्षे अस्ति, सोरायं अपुष्ट्रयान १.५-२० वर्षे अस्ति, सोरायं आपुष्ट्रयान १.५-२० वर्षे अस्ति, सारा सार्त्रिक्या प्रधाना मन्द्रिय्वान यह

PS

ीब्पा सार टे जिला व ते. जेकरू का अपनी पहांटे किंगा संपत्ककारी उधिक असने किवलपास्तरी प्रवरमाकोर रकतो. दिनसा झातालाम किये किंगा परदासत आदाव करतो. रोकरूने अन्द्र सामये , विधा, पुले, खुक्का विधा, केंद्रिय आपि प्रथमी केंद्री, सरात: १६ वर्षे आयुद्धासन नकतों, तार पार्वे यह तमाने २. युढ्व प्रयो, जार किंगा किंदा रोकरां पार्वे का पार्वाती किंकर हा तंच छाठवर, तक्षरे पहंद करतो, यांचे स सावसार सेकरू हा यांचा हा कारत आपित्व र तेकतो. शहुता पक्षता देरपाया हा कारत आहर आह.

पा मुकुन

a indica महाराष्ट्राचा त प्राप्तात, प्राप्तात, प्राप्तात, प्राप्तात, रावेद्या ४५ त असून सांबी ४५ त असून रा असते, तर क्रिक्टोग्ग्ल

राज्य फुलपाखरू Papilio polym

addition grint are, entry errorman, addition grint, entry errorman, bigghtforthy structures that the desimation curdiencing drawes and desimation of the structure of the generative of the structure of the structure generative of the structure of the structure and the structure of the structure of the structure of the structure of the structure and structure of the structure of the anish a structure of the structure of the anish and the structure of the structure and structure of the generative structure of the structure of generative structure of the structure of generative structure of the structure of the structure of the structure of the generative structure of the structure

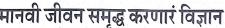
भारता झाने आहेत. तेवत आसरा जासले सम्प्रातीष भारता झाने आहेत. तेवत आसराता विश्वलेत्वा य असा अद्युत प्राणियांच्ये मलल ओठख्डान सम्पन्ना अपाल स्वत्र हुनु आपाल्ड्या प्रतीने वत्रवाराती प्रेम्न वेलाया विधीमध्ये सुमालेल बाताल्यातात्री प्रमुति संत्वार जरू था. आल्ड्या परीने केलेले वैवसंवर्धये संसक्ष देशसंवाय होया। ा होय। प्रा. डॉ. विजयश्री हेमके प्राणिशास्त्र विभाग, श्री विभाजी महाविद्यालय, विश्वली

जातातिक प्रसिद्ध शल्यचिकित्सक सुश्रुत, वराहमितिर, आर्यभड्ड, होमी भाभा, विक्रम साराभाई, जनदीशचंद्र बोस वैद्यात दिन् तिद्यांव अधक प्रयत्नांनी विज्ञानात प्रमती आपणास साच्य आरठी आहे.

<text><section-header><text><text><text><text><text><text><text><text><text>

दिव्यंगराठी 🂐 वर्धीपतदिन'स्वातंत्र्यदिन_क्षिण

देशभक्ती आणि देशाभिमान जागवणारी प्रतीके आज भारतीय जनमानसाची अस्मिता बनले आहेत

राष्ट्रीय जलचर प्राणी: Platanista gangetica

राज्यपक्षी हरोळी: Treron phoenicoptera phonicopiera biorar usait as an aff insers vie bigant sait, to find vie suge held to shart ser to the soft shart of the soft shart ser vie to right shart server the shart server in the shart server to the soft shart server the shart server and shart server to the shart server the shart server static server as shart server the shart server and shart server shart server and shart shart server shart server and shart shart server shart server and shart shart server the same server as shart shart shart server static server as shart shart shart shart shart static server as shart shart shart shart static server as shart shart shart shart static server as shart shart shart shart shart shart static server as shart shart shart shart shart shart static server as shart shart shart shart shart shart static server as shart shart shart shart shart shart static server shart shart shart shart shart shart shart static server shart shart shart shart shart shart shart static server shart shart shart shart shart shart shart static server shart s

A CONTRACTOR OF A CONTRACTOR A CONT

राज्य फुलपार Papilio polym Public polymatica provide a series of the series of the series of

21

सिंहाइव नानदति प्रचेतसः शाइव सुपिशो विश्ववेदस क्षपेजीवन्तः पृषतीभिऋष्टीभीः तसबाधः शवसाहिमन्यवः

ज्याप्रमाणे बुद्धिमान यक्तीच्या उपस्थितीमुळे समूहाची रोभा, कीर्ती आणि महिमा वाढते गचत्रमाणे सिंह, चीत्ता यासारख्य जीवांमळे जंगलाची शोभा. कीर्ती गढते. हे भारतातील प्राचीन इग्वेदातील चीत्याचे वर्णन होय ाणि याच भारतदेशातून चित नामशेष झाला याची अधिकृत घोषणा १९५२ मध्ये करण्यात आली. जैवविविधतेने संपन्न भारत: जनानाववरान सम्म भसलेल्या भारत देशामधून वीत्त्यासारखा मोठा सस्तन प्राणी नामशोष होणे ही खारे तर अभिमानाची बाब नक्कीच नव्हती आममानाचा बाब नक्काच नव्हता. ग्रामशेष तर झाला परंतु चीत्याचे गुनर्स्थापन करता येईल का? यावर बचारविनिमय करण्यासाठी २००९ मध्ये पहिली मिटिंग ही तस्थान येथे झाली होती. त्यानंतर राजस्थान येथ झाला होता. त्यानतर अनेक वेळा अश्या सभा झाल्य १९ व्या मीटिंगमध्ये याचा संपूर्ण आकृतिबंध सदर करण्यात आल आणि या वर्षातील सर्वात

आणि यो वेषातील सवात चित्तवेधक बातमी म्हणजे आफ्रिकन चीत्त्यांचे भारतातील आगमन! टिव्हीवरील बातम्या मधील वर्णन् एकता वरवर सहज वाटणारे हे आगमन नव्हे. यासाठी अनेक वर्षाची तयारी करावी लागली आहे भारतात एके काळी असणारा अश्मियन चित्ता आत्ता फक्त इराण मध्ये असल्यामळे या देशाल विचारणा करण्यात आली. इराण

करतो. आफ्रिकन चित्याचे

डोळ्याखालील ओठांपर्यंत

आलेली काळी रेषा अधिक तळक

असते तर अशियन चित्यांमध्ये

यात्ता हा माणारपुर्ण्णापर प्राणी असुन पूर्वी जम्मुपासून तामिळनाडू पर्यंत याचे वास्तव्य भारतात होते. महाराष्ट्रात देखील

चीत्ता हा मार्जारकुळातील

ही रेषा फिक्की असते

आह तो (BNHS Vol.११६/२०१९). अति शिकार आणि अधिवास नष्ट होणे यामुळे भारतामध्ये ही प्रजाती टिकू शकली नाही . हा अशियन चीता मात्र आता हा आशयन चाता मात्र आता फक्त इराण देशामध्ये असुन त्यांची संख्या ही ५० पेक्षाही कमी झाली आहे. त्यामुळे इराण ने चीत्याची जोडी भारतास देण्यास असमर्थता दर्शविली ने असमर्थता दर्शविल्यामुळे दुसरा पर्याय म्हणजे नामिबिया या देशातुन आफ्रिकन चिता आणण्यास अन्वुल्लता म्हणून भारताने जनकीय द्रष्ट्या दर्शविल्यामुळे त्यानंतर एकून सर्व बायदेशीर बाबींची पुर्तता करून भारतामध्ये चित्ते आणले गेले. चित्ता या प्राण्याचे आंतरखंडीय म्हणुन मारतान जनुकाय घुष्टया जवळचा असल्यामुळे नामिबिया या अफ्रिकन देशामधून चीत्ते भारतात भारतात आणण्याची कायदेशीर प्रक्रिया पुनर्स्थापित करण्याची ही जगातील पहिलीच घटना होय. सध्यस्थितीत पार पाडली, यामध्ये पार पाडला. यामध्य ठरल्याप्रमाणे पुढील पाच वर्षात एकंदर ५० चित्ते भारतात आणण्यात येणार आहेत आणि पहिलांच पटना होय. संख्यास्यतीत आफ्रिकन आणि अशियन चित्ता ह्या दोन प्रजाती मुख्यत्वे चर्चेत आहेत. आफ्रिकन चित्ता हा विविध राष्ट्रीय उद्यानात सोडणार आहेत. त्यापैकी आठ चीत्ते अशियन चीत्यापेक्षा काहीसा भोठा, झेब्राची शिकार करू शकतो तर अशियन चित्ता हा हरणांची शिकार करणे पसंद्

कोल्हापूर, सोलापुर, बानदा, ऱ्हो रा, आजिंठा घाट,

जाफराबाद, जालना, अकोला, बुलढाणा, मेळघाट आणि

बुल्डिवाणी, मळधीट आणि नागपुर हा प्रदेश ब्रिटीश काळात चीत्ता रेंज असल्याच्या नोंदी आहे ता (BNHS

येईल

निसर्गतः पाण्याची व्यवस्था उत्तम आहे, ४ किमी च्या आत जाहत. त्यापका जाठ चात मा. पंतप्रधानांच्या वाढदिवसाचे औचित्य साधुन १७ सप्टें २०२२ रोजी, मध्यप्रदेशातील जाह, हे जिमा च्या जात प्राण्यांना पाणी उपलब्ध आहे. या उद्यानातील मानवी वस्त्यांचे, गावांचे संपुर्णपणे स्थालांतर करण्यात आलेले आहे. येथे कुनो राष्ट्रीय उद्यानात सोडण्यात आलेत. तर कुनो राष्ट्रीय उद्यानचं का? हे आपण बघु. चीता हा मोठ्या आकाराचा मोठ्या आकाराचे मार्जार म्हणजेच मांसाहारी सस्तन पशु असुन सर्व प्रकारच्या अधिवासात तो

मोठ्या आकारोच मोजार म्हणजेच वाघ, सिंह, बिबट आणि चीत्ता यांना राहण्यास अनुकूल असा अधिवास आहे. सद्यस्थिती मध्ये या उद्यानात बिबट तसेच पट्टेरी संद प्रकारण्या जाववासारा ता राहू शकतो मात्र गवताळ मोकळी मैदाने, पठार त्याला अधिक मानवतात. गवताळ भागात तरस हे मांसाहारी प्राणी आहेत, चीता या प्राण्यांसोबत पुर्वीसारखा एकत्र राहू शकतो. कुनों उद्यानात

मोराायात आलेल्या चीत्यांच्या तसेच त्याचे अस्तित्व चटकन लक्षात येत नाही आणि मैदान गळ्यात जीपीएस ट्रकर(उइए ऊम्बि) लावण्यात आले असुन किंवा पठारी भागात सावज त्यांच्या हालचालीवर बरकाइने दृष्टीक्षेपात येताच पाठलाग करुन त्याची शिकार करणे सोप्पे जाते म्हणुन चीत्यांना गुवताळ अधिवास त्याच्या हाणचाणां वरकाइन लक्ष ठेवण्यात आले आहे. याचाच अर्थ त्यांना स्थिरावण्यासाठी नियंत्रित असे जंग्लातील बातावरण अधिक आवडतो असे म्हणता पुरवण्यात आले आहे

जनमध्यम _ एक प्रतिष्ठित सबय

नामिबिया येथील जंगलामध्ये - Section Ba

वज्नो राष्टीय उद्यान मध्ये प्रथमतः निरीक्षण करून ्रुग्ना राष्ट्राय उद्यान (KNP) चे परिक्षेत्र हे ७४८ चौ किमी असुन येथे मुख्यतः गवताळ अधिवास आहे. येथे तरुण अश्या चीत्यांना डार्टन बेशुध्द करून करून ते निरोगी असल्याची विविध वैद्यकीय चाचण्या करून खात्री करण्यात आली. या चीत्यांद्वारे आफ्रिकेतील कोणताही प्राणीजन्य आजार भारतामधील प्राण्यांमध्ये पसरू नये यासाठी त्यांचे आवश्यक ते लसीकरण करण्यात आले. सर्व तन्हेची खात्री झाल्यावर या संप तरुवी खात्रा झात्यावर या चीत्यांना १.२ॅ०.९ॅ०.५ मी च्या विशिष्ट बंद पिंजऱ्यातून आंतरराष्ट्रीय विमानतळावर आणण्यात आले. त्यांना आणताना जाणीवपूर्वक अगदी कमी ठिकाणी थांबण्यात आले. जिवंत प्राण्यांच्या वाहतुकीच्या

आंतरराष्ट्रीय कायदाचे कसोशीने आतरराष्ट्राय कायधाच कसाशान पालन करून या चीत्यांना जोहान्सबर्ग येथुन जयपुर, राजस्थान् येथ्रे आणण्ण्यात् आले आणि विशेष हेलिकॉप्टरने तेथुन कुनो येथे मध्यप्रदेशात. कुनो येथी मध्यप्रदेशात. कुनो येथील अभयारण्यात देखील चीते चांगुल्या प्रकारे

थारतीय झालेले आफ्रिकन चित्ते

स्थिरावतील या दृष्टीने पूर्वतयारी करण्यात आली आहे. येथील गवताळ अधिवास तज्ञांचे मार्गदर्शन घेऊन् अधिक चांगल्या प्रकारे फुलविण्यात आला आहे. या नेसर्गिक वातावरणामध्ये हरिणांची संख्या विपुल राहील याची काळजी मेण्यात आली आहे. तसेच ६ संख्या विषुठ राहाठ यांचा काळणा मेण्यात आली आहे. तसेच ६ किमी परिसरात तारेचे कुंपण घालुन त्यामध्ये सात कृप्पे करण्यात आले आहेत. यामध्ये नर व मादी चीत्ते हे वेगवेगळे सोडण्यात आले आहेत. नर चीत्ते हे हळुहळू मुख्य जंगलाची ओळख करून शिकारीची उपलब्धता, आपापले क्षेत्र निश्चित करतील व साधारणतः को गारेचते करताल व सावारणतः एका महिन्याच्या अंतराने मादी चीत्तेही मुख्य जंगलात सोडण्यात येतील. प्रत्येक चीत्याच्या गळ्यात जीपीएस पट्टे बसविण्यात आले असुन प्रत्येकाच्या हालचालीका लक्ष ठेऊन त्यांच्या सुरक्षेची काळजी घेण्यात येइल. यासाठी एक तज्ञ चमू कामाला लागली आहे. प्रत्येक चीत्याचा फोटो, त्याची वैयक्तिक माहिती ओलख याची नोंद व निरीक्षण हे भारत शासनाच्या -ऊर्ण, ेंछ आणि

वनविभाग, मध्यप्रदेश या सर्वाकडे राहील पुढील दहा वर्षापर्यंत कुनो अभयारण्य तील या चीत्यांची

कालजी घेण्यात येणार आहे म्हणजेच नौरादेही वन्यजीव कोळाजा वण्पात पणार जाह तोपर्यंत ते चांगल्याप्रकारे स्थिरावतील अशी अपेक्षा आहे. म्हणजेव मारिद्हा वम्बजाव अभयारण्य, गांधीसागर अभयारण्य मप्र. जैसलमेर, यामध्ये येथी गवताळ अधिवासाची काळजी घेणे, त्यांना भक्ष भरपुर उपलब्ध राहील याकडे लक्ष देणे,

अपञ्च राहाल याकड लक्ष दण, मानवी हस्तक्षेप होऊ न देणे या बाबींचे नियोजन करण्यात आले आहे. यासाठी आजबाजच्या आह. आसाठा जा गूनाजूव्या प्राप्तस्थांना यामध्ये सामावून घेणे चीत्तासंवर्धानासाठी त्यांची मदत घेणे आवश्यक ठरते म्हणुन शासनाने चीत्याच्या आगनापुर्वी 'चिंट चीत्ता' नावाचे चीत्याचे कार्टन पात्र तयार करून 'मै तेज दौडक पात तयार करून भी तेज दौडकर आऊंगा, कुनो मे बस जाऊंगा' हे घोषवाक्य तयार करुन आजुबाजुच्या परिसरात चीत्याबद्दल जिज्ञासा, उत्सुकता निर्माण करून त्यांची काळजी घ्यावी यासाठी प्राप्तश्वे काळजी घ्यावी यासाठी प्राप्तश्वे करूव मानसिक तयारी देखील करून घेतली आहे. वाघ, बिबट, असुवले यांचा मानवाशी होणारा संघर्ष याचा मानवाशा होणारा सवव आपणास परिचित आहे. मात्र मानवाच्या दृष्टीने चीत्ता हा सुरक्षित असुन चीत्ता मानवाच्या संघर्षाच्या घटनाचा संदर्भ कोठे येत नाही अश्याप्रकारे जनुकीय दुष्ट्या भारतीय चीत्यांच्या जवळचे असणारे आफ्रिकन चीत्ते हे पुर्ण तया्रीनिश्ची भारतात आणण्ण्यात

मुकुंदरा अभयारण्य येथे पुढील चित्ते सोडण्याचे शासनाचे चित्ते सोडण्याचे शासनाचे नियोजन आहे. भारताचे वन व पर्यावरण मंत्रालय, बाई ल्डलाई फ इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडिया, बाईल्डलाईफ ट्रस्ट ऑफ इंडिया आणि मध्य प्रदेश सरकार यांचे अयढ परिश्रम यामागे आहे. या सर्वानी मिळून या आफ्रिकन निर्णया आज एपर्यंग जीवे

चीत्यांना आताँ भारतीय चीत्ते षात्यांना आता मारताय चात्त केले आहे आणि भविष्यात जन्माने भारतीय असणारे चित्ते निर्माण करण्यास हे चीत्ते फोंडे्शन ्ट्रीम म्हणुन काम् करतील. प्रोजेक्ट टायगर प्रमाणे पोजेक्ट चीना टेखील यशस्वी त्रोजपट याता देखाल परास्या होईल आणि भविष्यात चीत्तेही संपन्न अशा भारतीय जैव विविधतेचा अविभाज्य भाग बनतील यात

प्रा.डॉ विजयश्री हेमके प्राणीशास्त्र विभाग

প্রী ছািবার্जी महाविद्यालय, चिखली संपर्क:९४२१७३२६८० elevenemu @gmail.com

Thank You